

Monitor BoekStart in de kinderopvang

Landelijke analyse 2018: wat valt op?

Monitor BoekStart in de kinderopvang groeit door

Bij de eerste meting in 2015 namen 18 bibliotheken, 51 kinderopvanglocaties en 223 pedagogisch medewerkers deel aan de monitor BoekStart, in 2018 is de deelname toegenomen tot 58 bibliotheken, 603 locaties en 1896 medewerkers.

Hechte samenwerking bibliotheken en kinderopvang

Bij bijna alle bibliotheken in de monitor is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), bij bijna de helft van de bibliotheken zijn er ook expliciet daarvoor bestemde personeelsuren (43%). Om de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen te stimuleren, werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, gemeentes en JGZ-organisaties. Bijna alle bibliotheken bezoeken de kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving en er advies over te geven (98%), een deel doet dat regelmatig (38%). Bijna alle locaties (95%) werken sinds de start van BoekStart samen met de bibliotheek en ruim de helft regelmatig (57%).

Van de deelnemende locaties heeft 88 procent een voorleescoördinator en wordt bij 9 procent er binnenkort een opgeleid. Samen (98%) is dat duidelijk meer dan vorig jaar (93%). Een derde van de locaties (33%) heeft ook extra personeelsuren voor de voorleescoördinator. Bijna drie kwart van de deelnemende locaties heeft een voorleesplan (69%). Dat is belangrijk, omdat op locaties met een voorleesplan duidelijk meer wordt voorgelezen dan op locaties zonder voorleesplan.

Pedagogisch medewerkers lezen vaker voor

Pedagogisch medewerkers lezen vaker voor dan vorig jaar, zowel aan de hele groep (75% een paar keer per week of dagelijks in 2018 tegen 73% in 2017) als aan een klein groepje (37% dagelijks in 2018 tegen 32% in 2017).

Dagopvang en peuteropvang

Voorlezen is voor meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, maar vaker bij de peuteropvang (63%) dan bij de dagopvang (52%). In de dagopvang leest men vaker spontaan voor (33% dagelijks) dan in de peuteropvang (25% dagelijks). In de peuteropvang zijn op bijna een derde van alle locaties alle medewerkers geschoold in interactief voorlezen (31%), in de dagopvang veel minder (14%). Peuteropvanglocaties hebben ook veel vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (78%) dan dagopvanglocaties (52%).

Colofon

Auteurs

DESAN Research Solutions: Jonneke Heesterbeek en Jannes Hartkamp

Met medewerking van

Kunst van Lezen: Adriaan Langendonk

In opdracht van

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

Lezen
.....
STICHTING LEZEN

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de samenwerking van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek binnen het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de auteurs en opdrachtgevers worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Voorwoord

Sinds 2015 wordt namens Kunst van Lezen de Monitor BoekStart in de kinderopvang uitgevoerd. Deze monitor wordt, in opdracht van Kunst van Lezen (samenwerkingsverband tussen Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek) inhoudelijk samengesteld door onderwijsbureau Sardes en technisch uitgevoerd door onderzoeksbureau DESAN Research Solutions. Via een online rapportageportal en PDF's kunnen bibliotheken en locatiemanagers landelijke en instellingspecifieke resultaten inzien. Dit biedt hun de mogelijkheid om actief aan de slag te gaan met leesbevordering.

Dit rapport richt zich op een landelijke analyse en is door DESAN uitgevoerd.

Besproken worden:

- ontwikkelingen
- verschillen tussen soorten instellingen
- verbanden tussen data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/locatiemanagers en pedagogisch medewerkers.

Amsterdam, juli 2018

Jonneke Heesterbeek
Jannes Hartkamp
DESAN Research Solutions

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Methode en respons	7
1.3 Verdeling van locaties naar type, provincie en duur BoekStart	8
1.4 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type locatie, provincie en geslacht per meting	9
1.5 Leeswijzer	10
Afronding	10
Betrouwbaarheid en significantie	10
2 Ontwikkelingen	13
2.1 Ontwikkelingen locatiemanagers.....	13
2.2 Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers	15
3 Landelijke resultaten.....	17
3.1 Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken	17
3.2 Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen.....	19
3.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers	23
4 Verbanden	31
4.1 Inleiding	31
4.2 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart	31
4.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator	33
4.4 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie	34

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Sinds 2012 wordt de Monitor de Bibliotheek *op school* - basisonderwijs uitgevoerd. In 2014 is daar de Monitor voor het voortgezet onderwijs bijgekomen, in 2015 de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2015 namen 18 bibliotheken en 51 kinderopvanglocaties deel aan de monitor BoekStart, in 2018 is dit gestegen naar 58 bibliotheken en 603 locaties. De deelnemende locaties krijgen door middel van rapportages (digitaal en in pdf) inzicht in hun eigen resultaten, waarbij de landelijke resultaten als referentie worden getoond. Doordat de deelname een groter volume heeft bereikt, kunnen op landelijk niveau ontwikkelingen worden gevolgd en analyses worden gedaan, bijvoorbeeld naar verschillen tussen typen kinderopvang en verbanden tussen het beleid van locaties en de activiteiten van pedagogisch medewerkers.

1.2 Methode en respons

De data waarop deze landelijke analyse is gebaseerd, zijn afkomstig uit de vier metingen die DESAN Research Solutions namens Kunst van Lezen in het kader van de Monitor BoekStart in de kinderopvang heeft uitgevoerd. De data worden verkregen via online vragenlijsten die door drie doelgroepen (bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren of locatiemanagers en pedagogisch medewerkers) worden ingevuld.

De BoekStartcoördinatoren van bibliotheken geven in de portal van de Monitor op welke kinderopvanginstellingen meedoen aan de monitor. Zij geven aan wie de voorleescoördinator en/of locatiemanager en de pedagogisch medewerkers op de instellingen zijn en nodigen deze uit om een vragenlijst in te vullen. De BoekStartcoördinatoren vullen ook zelf als bibliotheekmedewerker een vragenlijst in. De voorleescoördinator en/of locatiemanagers en de pedagogisch medewerkers ontvangen een uitnodiging met een link naar de voor hen bestemde vragenlijst.

Vanaf 2016 is er een open aanmelding voor de monitor BoekStart. Van de 603 locaties die dit jaar deelnemen, hebben er 36 sinds 2016 alle jaren deelgenomen. 167 van de 603 deden ook in 2017 mee. (Tabel 1).

Tabel 1 Aantal deelnemers monitor BoekStart per meting, 2015 - 2018

	2015	2016	2017	2018
Bibliotheekmedewerkers	18	39	45	58
Locatiemanagers/voorleescoördinatoren	51	188	302	603
Pedagogisch medewerkers	223	701	1251	1896

De toetsing van de representativiteit van de deelnemende kinderopvanginstellingen ligt buiten het kader van deze analyse. De deelnemers aan de Monitor vormen slechts

een deel van de deelnemers aan BoekStart, de deelnemers aan BoekStart vormen slechts een deel van alle kinderopvanglocaties in Nederland.

1.3 Verdeling locaties naar type, provincie en duur BoekStart

Van de locaties in 2018 hebben iets meer (ook) peuteropvang (61%) dan dagopvang (51%) (Tabel 2). Omdat 76 locaties onder beide categorieën vallen tellen de percentages niet op tot 100 procent.

Tabel 2 Verdeling van locaties naar type¹

	2018
Dagopvang	51%
Peuteropvang (opvang van peuters in ochtend- en/of middagdelen)	61%
n (totaal)	603

Bij een vergelijking van de verdeling van de deelnemende locaties naar provincie in 2017 en 2018 valt vooral een stijging van deelname in Friesland en Utrecht op. Het relatieve aandeel van Noord-Brabant is sterk teruggelopen, al is het absolute aantal deelnemende locaties in die provincie vrijwel gelijk gebleven (Tabel 3).

Tabel 3 Deelname locaties naar provincie per meting

	2015	2016	2017	2018
Friesland	-	5%	-	8%
Groningen	4%	3%	5%	2%
Drenthe	6%	12%	15%	11%
Overijssel	-	4%	10%	12%
Gelderland	8%	9%	5%	8%
Flevoland	-	1%	2%	-
Noord-Holland	20%	12%	12%	16%
Zuid-Holland	4%	4%	13%	16%
Utrecht	8%	-	3%	8%
Noord-Brabant	18%	40%	33%	15%
Limburg	12%	6%	-	1%
Zeeland	14%	5%	3%	3%
n (totaal)	51	188	302	603

In vergelijking met vorig jaar zijn er nu iets minder locaties die langer dan 24 maanden deelnemen aan BoekStart en iets meer die korter dan een jaar meedoen (Tabel 4).

¹ Bij de voorgaande metingen werd een andere indeling gehanteerd ('kinderdagverblijf', 'peuterspeelzaal' en 'voorschool').

Tabel 4 Duur deelname BoekStart per meting

	2015	2016	2017	2018
0-12 maanden	33%	41%	35%	41%
12-24 maanden	31%	24%	24%	23%
24+ maanden	35%	34%	40%	36%
n (totaal)	51	188	302	603

1.4 Verdeling pedagogisch medewerkers naar type locatie en provincie

Vergeleken met de verdeling van locaties (Tabel 2), is bij de pedagogisch medewerkers de dagopvang sterker vertegenwoordigd. Per locatie doen er bij dagopvang dus gemiddeld meer medewerkers mee dan bij peuteropvang. Bij de vorige metingen waren kinderdagverblijven sterker vertegenwoordigd dan peuterspeelzalen (Tabel 5).

Tabel 5 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type per meting

	2018
Dagopvang	70%
Peuteropvang	36%
n (totaal)	1896

Ook bij de pedagogisch medewerkers is Noord-Brabant het sterkst vertegenwoordigd, maar relatief minder sterk dan eerder (Tabel 6).

Tabel 6 Deelname pedagogisch medewerkers naar provincie per meting

	2015	2016	2017	2018
Friesland	2%	3%	-	4%
Groningen	4%	1%	5%	3%
Drenthe	-	6%	8%	10%
Overijssel	8%	6%	6%	9%
Gelderland	2%	9%	4%	8%
Flevoland	-	1%	1%	1%
Noord-Holland	20%	15%	11%	12%
Zuid-Holland	14%	8%	15%	15%
Utrecht	19%	-	5%	10%
Noord-Brabant	19%	45%	44%	26%
Limburg	1%	3%	-	-
Zeeland	12%	3%	1%	2%
n (totaal)	223	701	1251	1896

Veel pedagogisch medewerkers hebben kinderen in meerdere leeftijdsgroepen. De meeste pedagogisch medewerkers hebben kinderen in de peuterleeftijd (79%), ongeveer de helft heeft (ook) kinderen in de dreumesleeftijd (53%) en/of babyleeftijd (49%). De verdeling is ongeveer hetzelfde als in voorgaande jaren (Tabel 7).

Tabel 7 Deelname pedagogisch medewerkers naar leeftijd groep per meting (meerdere antwoorden mogelijk)

	2015	2016	2017	2018
baby (0 - 1,5 jaar)	51%	52%	53%	49%
dreumesleeftijd (1,5 – 2,5 jaar)	51%	54%	53%	53%
peuter (2,5 – 4)	74%	85%	81%	79%
n (totaal)	223	701	1251	1895

1.5 Leeswijzer

In dit rapport worden de data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/ locatiemanagers en pedagogisch medewerkers geanalyseerd. Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de landelijke ontwikkelingen vergeleken met de vorige meting. In Hoofdstuk 3 worden de landelijke resultaten van 2018 behandeld, waarin de activiteiten van bibliotheken, van kinderopvanginstellingen en van pedagogisch medewerkers aan bod komen. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt tussen dagopvang en peuteropvang. In Hoofdstuk 4 wordt gekeken naar verdere verbanden, bijvoorbeeld naar de mogelijke relatie van de activiteiten van pedagogisch medewerkers met de duur van de deelname aan BoekStart en de aanwezigheid van een voorleescoördinator.

Aan het begin van elk hoofdstuk worden de resultaten van de analyses kort samengevat.

Afronding

De cijfers in dit rapport zijn ongewogen. Alle percentages zijn afgerond tot hele getallen. Dientengevolge is de som van de percentages niet altijd exact 100. Tenzij anders vermeld, zijn respondenten die een bepaalde vraag niet hebben beantwoord ('weet niet/geen antwoord') niet meegenomen in de percentering.

Betrouwbaarheid en significantie

In het rapport genoemde verschillen (tussen metingen of tussen groepen binnen een meting) zijn significant², tenzij anders wordt vermeld.

Bij een steekproefonderzoek als dit worden uitkomsten verkregen die slechts met inachtneming van een bepaalde waarschijnlijkheid mogen worden vertaald naar de totale populatie van deelnemers aan BoekStart in de kinderopvang.

² $p < .05$: de waarschijnlijkheid dat een gevonden verschil toevallig is, is kleiner dan 5 procent.

Statistiek geeft de mogelijkheid om op grond van de steekproefgrootte en de gevonden uitkomsten van het onderzoek zogenaamde betrouwbaarheidsintervallen te berekenen. Deze betrouwbaarheidsintervallen geven aan tussen welke twee waarden de uitkomst in de totale populatie valt indien de steekproefuitkomst naar de totale populatie vertaald wordt (mits de steekproef representatief is). Het betrouwbaarheidsinterval ligt altijd rond de uitkomst die in de steekproef is gevonden, met afwijkingsmarges naar boven en beneden. Normaliter werkt men met '95%- betrouwbaarheidsintervallen' (ook wel: 'een significantieniveau van 95%'). Deze geven met 95% zekerheid aan tussen welke twee grenswaarden de betreffende waarde in de populatie valt. Wanneer bijvoorbeeld van 1895 pedagogisch medewerkers 50,0 procent een bepaald antwoord heeft gegeven, betekent dit dat we met 95 procent zekerheid kunnen zeggen dat het werkelijke percentage in de gehele populatie leerkrachten tussen 47,7 en 52,3 procent ligt (50,0% +/- 2,3%).

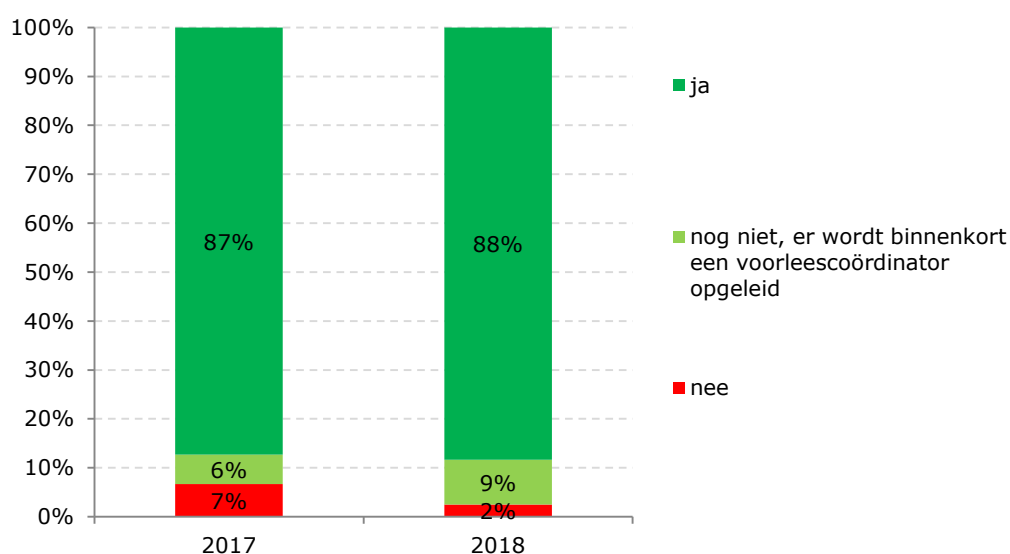
2 Ontwikkelingen

Bij een analyse van de landelijke ontwikkelingen tussen 2017 en 2018 zijn de resultaten op de meeste punten stabiel. In vergelijking met de vorige meting zijn er iets meer locaties die een voorleescoördinator hebben of nu opleiden. Bij de aanwezigheid van een uitnodigende voorleeshoek, het vervangen van de collectie voorleesboeken en de mogelijkheid om digitale prentenboeken te bekijken is dit jaar ongeveer dezelfde verdeling te zien als vorig jaar. Pedagogisch medewerkers lezen dit jaar significant vaker voor dan vorig jaar, aan de hele groep, spontaan buiten het vaste programma, aan een klein groepje kinderen of als een kind daarom vraagt.

2.1 Ontwikkelingen locatiemanagers

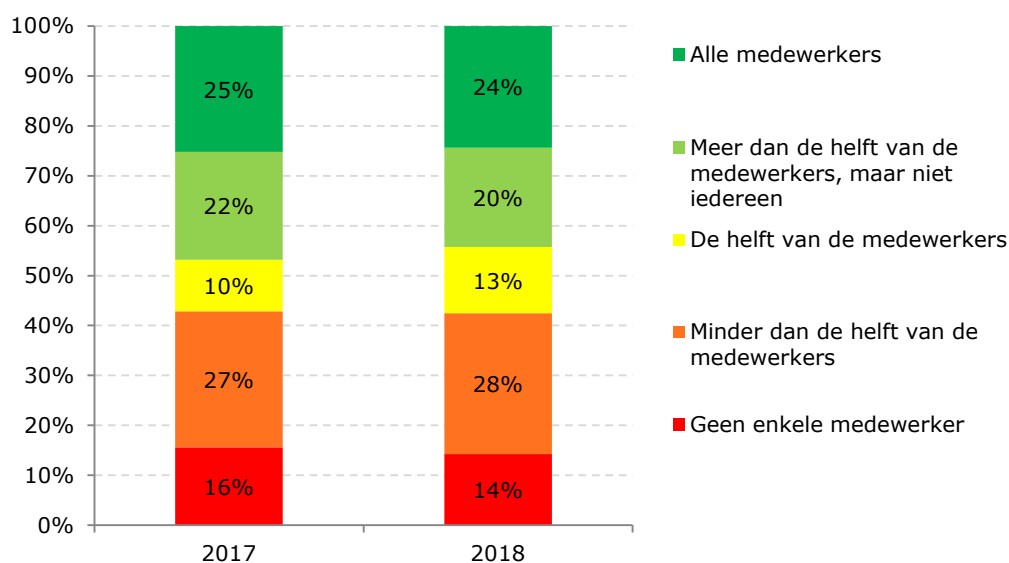
In vergelijking met vorig jaar zijn er significant minder locaties zonder voorleescoördinator (Grafiek 1). Bij een derde van de locaties (33%, ongewijzigd) met voorleescoördinator zijn er ook extra personeelsuren toegekend (33%). Verder beschikt 68 procent van de locaties over een voorleesplan, ongeveer even veel als vorig jaar (71%).

Grafiek 1 Is er een voorleescoördinator voor deze locatie?

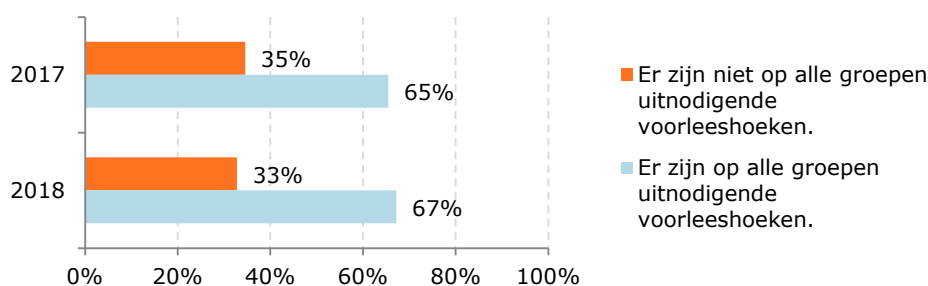
De antwoorden op de vraag hoeveel pedagogisch medewerkers zijn getraind in het interactief voorlezen, zijn ongeveer hetzelfde verdeeld als afgelopen jaar (Grafiek 2).

Grafiek 2 Hoeveel pedagogisch medewerkers zijn getraind in het interactief voorlezen?

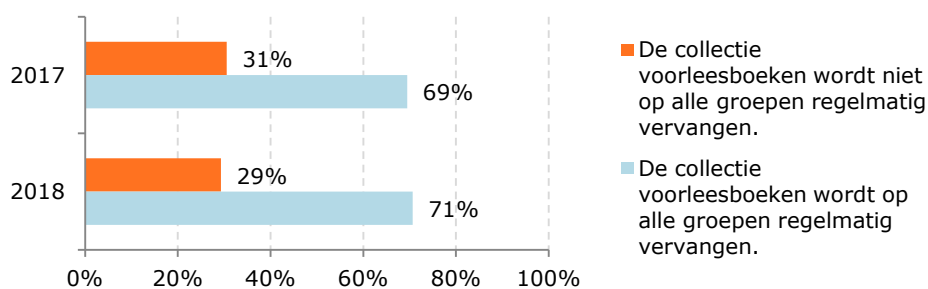
Ook bij een aantal andere punten is ongeveer dezelfde verdeling te zien als vorig jaar. Vorig jaar was bij 65 procent van de locaties een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen, nu is dat bij 67 procent het geval (Grafiek 3).

Grafiek 3 Aanwezigheid uitnodigende voorleeshoek

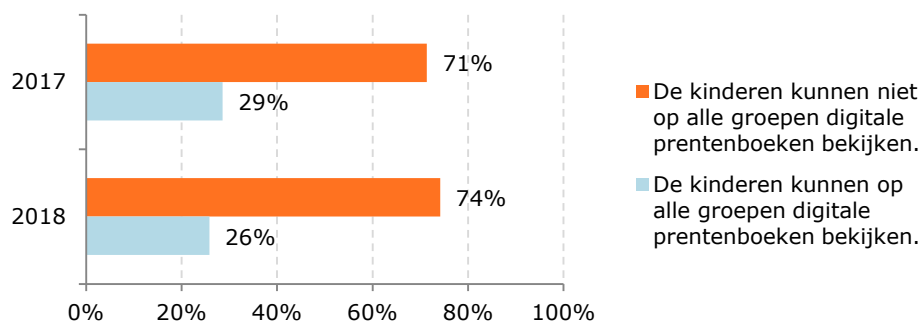
Vorig jaar werden bij 69 procent van de locaties de voorleesboeken vervangen op alle groepen, dit gebeurt nu nog bij 71 procent (Grafiek 4).

Grafiek 4 Vervangen collectie voorleesboeken

Het bekijken van digitale prentenboeken was vorig jaar bij 29 procent van de locaties mogelijk op alle groepen, dit is nu bij 26 procent van de locaties mogelijk (Grafiek 5).

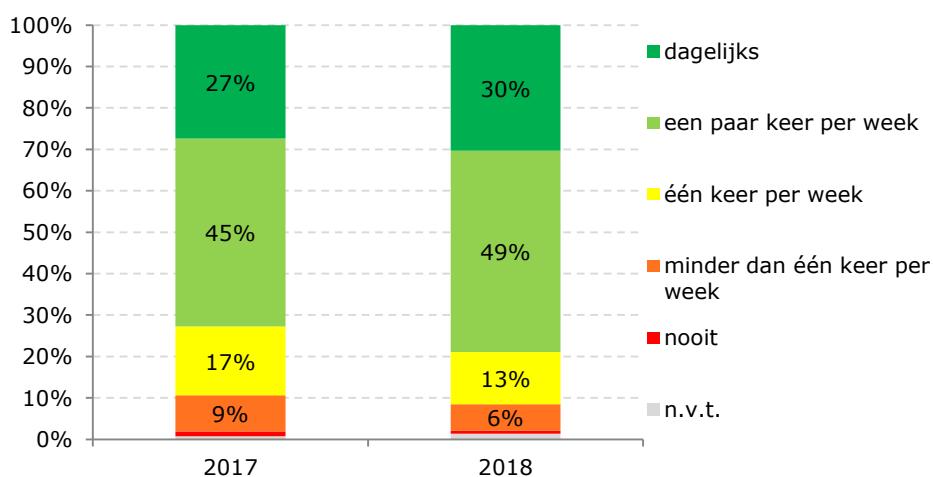
Grafiek 5 Digitale prentenboeken

2.2 Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers

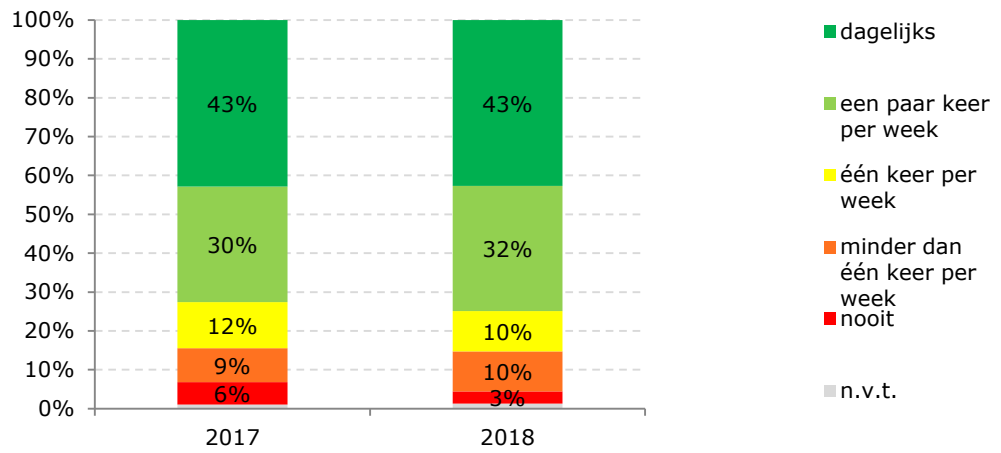
Bij de meeste resultaten voor de pedagogisch medewerkers zijn er geen duidelijke veranderingen ten opzichte van vorig jaar. Maar in vergelijking met vorig jaar lezen pedagogisch medewerkers significant vaker dagelijks of een paar keer per week spontaan voor buiten het vaste programma (79% vs. 72%) (Grafiek 6).

Grafiek 6 Ik lees spontaan voor buiten het vaste programma

Pedagogisch medewerkers lezen significant vaker voor aan de hele groep, vorig jaar deed 73 procent dit een paar keer per week of dagelijks, dit jaar is dat 75 procent (Grafiek 7). Ook lezen ze significant vaker dagelijks voor aan een klein groepje kinderen (37% in 2018 t.o.v. 31% in 2017). Verder vragen pedagogisch medewerkers in 2018 significant vaker dagelijks een individueel kind of het voorgelezen wil worden (26% in 2018 t.o.v. 22% in 2017) en lezen pedagogisch medewerkers significant vaker dagelijks voor als een kind daarom vraagt (36% in 2018 t.o.v. 30% in 2017). Daarnaast zeggen pedagogisch medewerkers vaker te weten hoe ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen (48% in 2018 t.o.v. 43% in 2017).

Grafiek 7 Ik lees voor aan de hele groep

3 Landelijke resultaten

Bij bijna alle bibliotheken in de monitor is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), bij bijna de helft ook met expliciet daarvoor bestemde personeelsuren (43%). Ten behoeve van de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven (100%), peuterspeelzalen (97%), gemeentes (97%) en JGZ-organisaties (90%). Bijna alle bibliotheken bezoeken kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving en er advies over te geven, 38 procent doet dit regelmatig.

Ruim de helft van de locaties (57%) werkt sinds de start van BoekStart regelmatig samen met de bibliotheek. Van de deelnemende locaties heeft 88 procent een voorleescoördinator en een derde van alle locaties (33%) heeft daarvoor ook extra personeelsuren. Bijna drie kwart van de locaties heeft een voorleesplan (69%). Locaties voor peuteropvang hebben in vergelijking met dagopvang vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (78% vs. 52%) en een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen (77% vs. 62%).

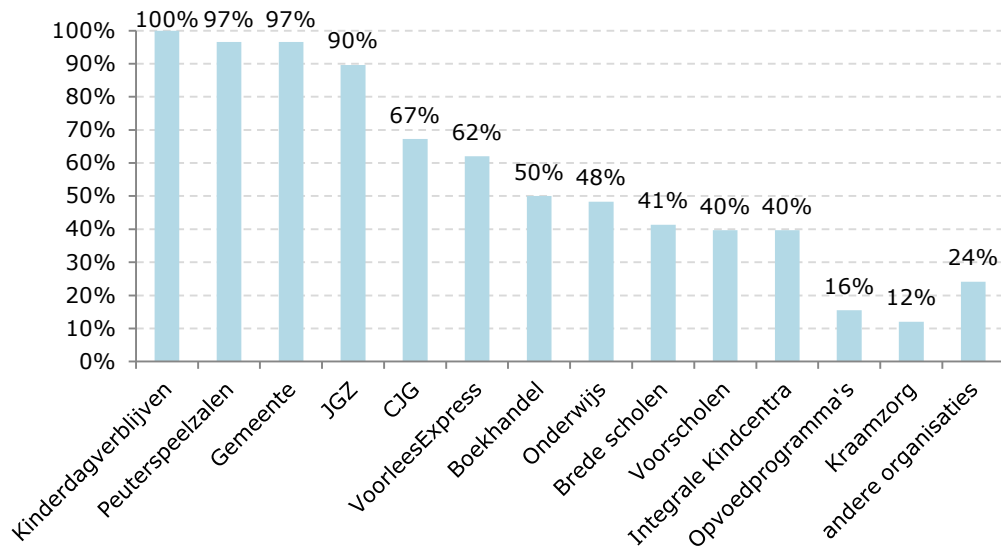
Voorlezen is voor ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (55%) een dagelijks vast programma-onderdeel, zowel bij de dagopvang (52%) als bij de peuteropvang (63%). In de peuteropvang leest men minder vaak spontaan voor buiten het vaste programma (25% dagelijks) dan in de dagopvang (33%). Vooral het organiseren van activiteiten, maar ook het praten over een boek en het meteen uitleggen van moeilijke woorden gebeurt vaker op de peuteropvang dan op de dagopvang.

3.1 Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken

Bij de meeste bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek (93%). Bij bijna alle bibliotheken is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), met (43%) of zonder (55%) expliciet daarvoor bestemde personeelsuren. De meeste van deze medewerkers (n=57) zijn HBO geschoold (83%). Bij bibliotheken met expliciet voor BoekStart bestemde personeelsuren (n=23) is het gemiddelde aantal 9,6 personeelsuren per week.

Vrijwel alle bibliotheken werken voor de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen samen met kinderdagverblijven (100%), peuterspeelzalen (97%), gemeentes (97%) en JGZ-organisaties (Jeugdgezondheidszorg) (90%). Meer dan de helft werkt samen met Centra voor Jeugd en Gezin (67%) en VoorleesExpress (62%). Bijna een kwart (24%) werkt samen met andere organisaties, zoals Humanitas en Logopedie (Grafiek 8).

Grafiek 8 Samenwerking bibliotheek in leesbevordering 0-4 jaar³

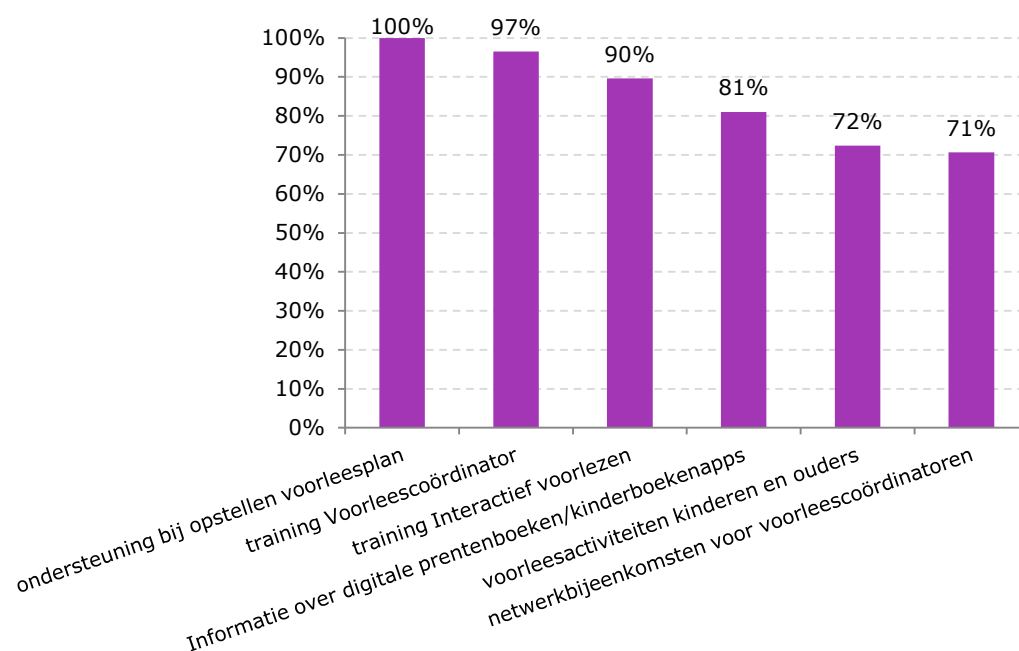
Bibliotheken die voor de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen samenwerken met de betreffende instellingen, werken voor BoekStart samen met gemiddeld 13 kinderdagverblijven, 7 peuterspeelzalen en minder dan 1 voorschool.

Bijna alle bibliotheken overleggen regelmatig over BoekStart met het management van kinderopvangorganisaties (98%). Ruim twee derde overlegt met alle betrokken organisaties (69%), bijna een derde met enkele organisaties (29%). Daarnaast bezoekt een medewerker bij bijna alle bibliotheken de kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving (leeshoek en collectie) en er advies over te geven (98%). Een deel doet dat regelmatig bij iedere organisatie die deelneemt aan BoekStart (38%), een deel eenmalig bij elke organisatie die begint met BoekStart (38%), een minderheid bezoekt enkele organisaties die deelnemen (22%).

Alle bibliotheken bieden ondersteuning bij het opstellen van een voorleesplan. Bijna alle bibliotheken bieden trainingen Voorleescoördinator (97%) en Interactief voorlezen (90%). Ruim driekwart van de bibliotheken informeert de kinderopvanglocaties die deelnemen aan BoekStart in de kinderopvang over digitale prentenboeken/kinderboekenapps (81%) (Grafiek 9).

³ Voorbeelden van andere genoemde organisaties zijn logopedie organisaties, welzijnsorganisaties, sociale teams, Humanitas, Taalhuis, Taalpunt, Vluchtelingenwerk en Kerngroepoverleg VVE.

Grafiek 9 Activiteiten bibliotheek voor kinderopvanginstellingen in BoekStart

3.2 Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen

Van de locaties in de monitor doet bijna de helft (41%) minder dan 12 maanden mee aan BoekStart, bijna een kwart 12 tot 24 maanden (23%) en 36 procent langer dan 24 maanden. Er zijn hierin geen significante verschillen tussen de dagopvang en de peuteropvang. Bijna alle locaties (95%) werken sinds de start van BoekStart samen met de bibliotheek, ruim de helft regelmatig (57%), ruim een derde incidenteel (38%). Ook hierin zijn geen significante verschillen tussen de dagopvang en de peuteropvang. Van de deelnemende locaties heeft 88 procent een voorleescoördinator, bij 9 procent wordt binnenkort een voorleescoördinator opgeleid. Op een derde van alle locaties (33%) zijn ook extra personeelsuren aan de voorleescoördinator toegekend. Bij de dagopvang worden significant vaker personeelsuren toegekend aan de uitvoering van BoekStart (40%) dan in de peuteropvang (28%).⁴

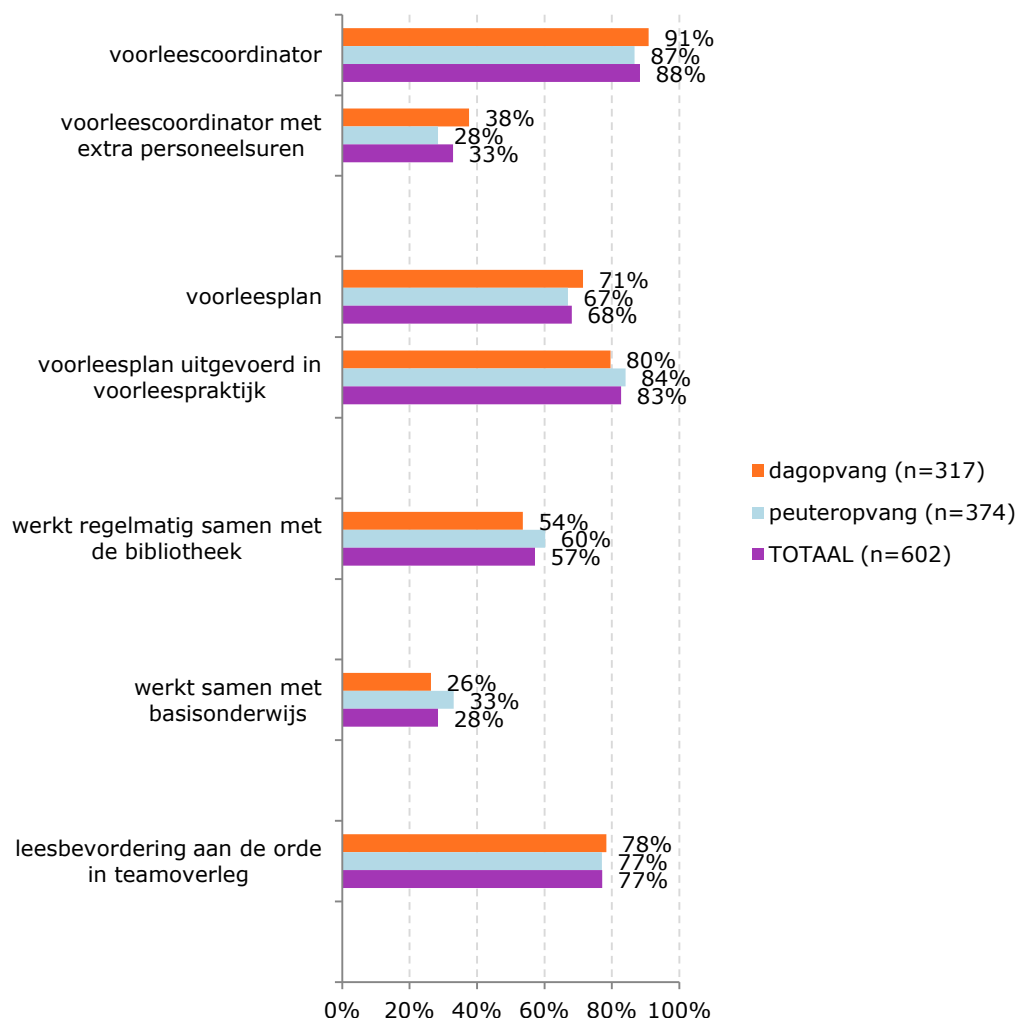
Bijna drie kwart van de deelnemende locaties heeft een voorleesplan (68%), bij bijna een kwart van de locaties is dat in voorbereiding (22%). Als het plan aanwezig is, wordt het in meer dan de helft van de gevallen jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld (57%). Een kwart zegt dit niet jaarlijks bij te stellen (22%) en ongeveer een vijfde geeft een ander antwoord (21%), bijvoorbeeld dat zij pas net zijn gestart met het

⁴ Bij de significantietoetsen is gekeken naar de verschillen tussen de locaties die hebben aangegeven alleen te vallen onder dagopvang of peuteropvang. De locaties waar is aangegeven dat ze vallen onder beide categorieën (dagopvang en peuteropvang) worden in deze significantietoetsen buiten beschouwing gelaten. In de grafieken worden de locaties die onder beide categorieën wel meegenomen, bij beide.

voorleesplan en dat ze wel van plan zijn te gaan evalueren. Daarin zijn geen significante verschillen naar type kinderopvang.

Ongeveer een derde van de locaties (28%) werkt samen met het basisonderwijs aan leesbevordering ('doorgaande leeslijn'). Bij 77 procent van de locaties komt leesbevordering in het teamoverleg minstens een paar keer per jaar aan de orde (waarvan bij 10% maandelijks of vaker) (Grafiek 10).

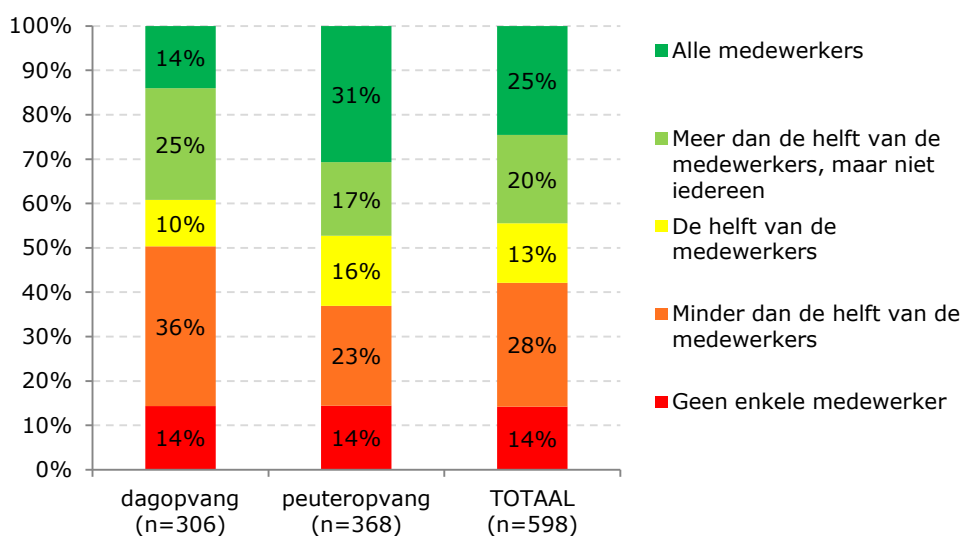
Grafiek 10 Beleid en samenwerking locaties naar type⁵

Bij bijna een derde van de locaties die vallen onder peuteropvang zijn alle pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen (31%), bij de dagopvang is dat 14 procent (Grafiek 11).

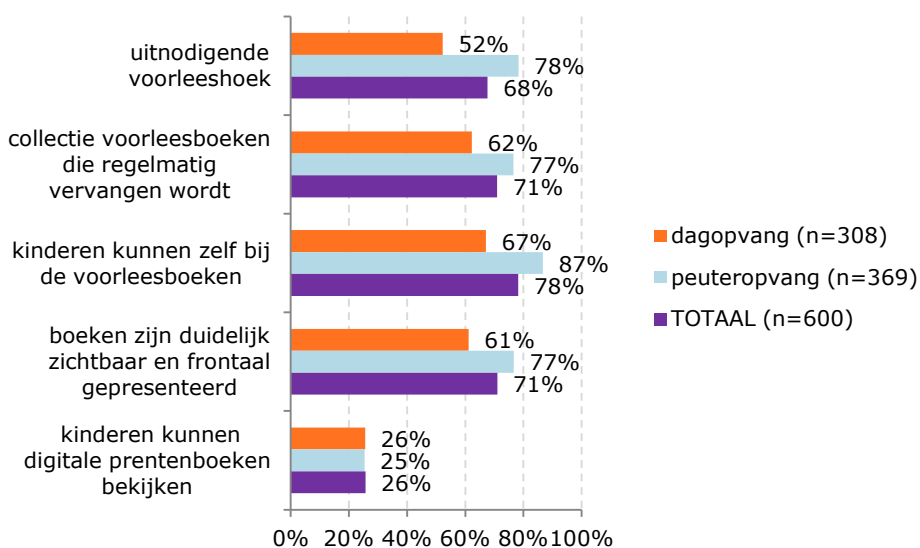
⁵ Omdat sommige locaties vallen onder dagopvang en peuteropvang, tellen de n van de dagopvang en de n van de peuteropvang niet op tot de totale n. Dit is in de in de rest van de grafieken in dit hoofdstuk ook het geval.

Grafiek 11 Aandeel pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen

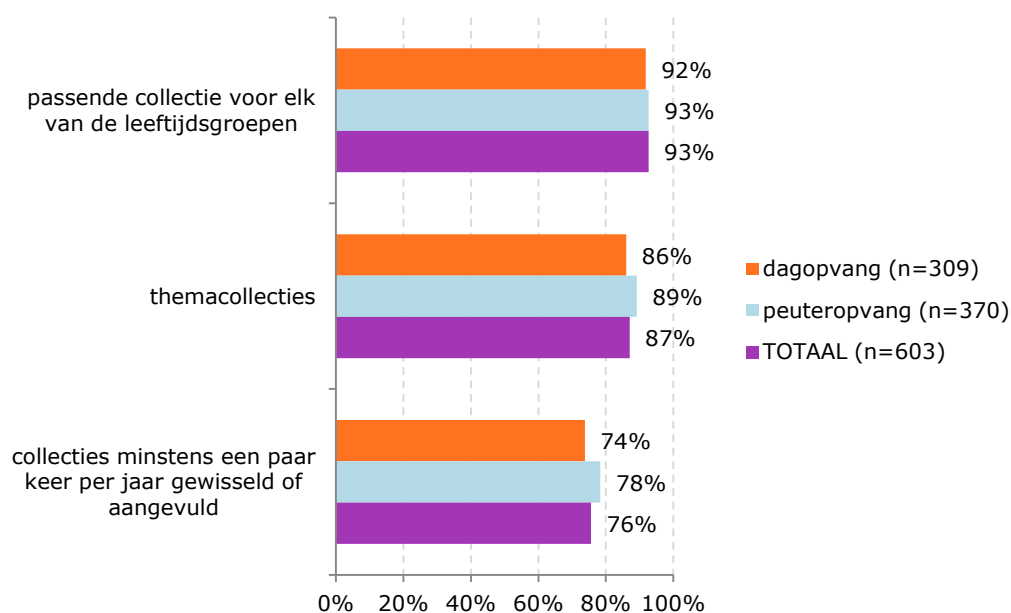
Locaties die vallen onder de categorie peuteropvang hebben in vergelijking met dagopvang vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (78% vs. 52%) en een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen (77% vs. 62%), waar de kinderen zelf bij kunnen (87% vs. 67%) en die duidelijk zichtbaar en frontaal wordt gepresenteerd (77% vs. 61%). Bij een minderheid van de locaties kunnen kinderen op alle groepen digitale prentenboeken bekijken (Grafiek 12). Bij de helft van de locaties die vallen onder dagopvang (49%) en meer dan de helft van de locaties die vallen onder peuteropvang (67%) kunnen kinderen op geen enkele groep digitale prentenboeken bekijken.

Grafiek 12 Percentage locaties met ... op alle groepen

De meeste locaties in de monitor BoekStart hebben passende collecties voor elk van de leeftijdsgroepen (93%) en themacollecties (87%). De collecties worden bij de meeste locaties (76%) minstens een paar keer per jaar aangevuld of gewisseld (Grafiek 13).

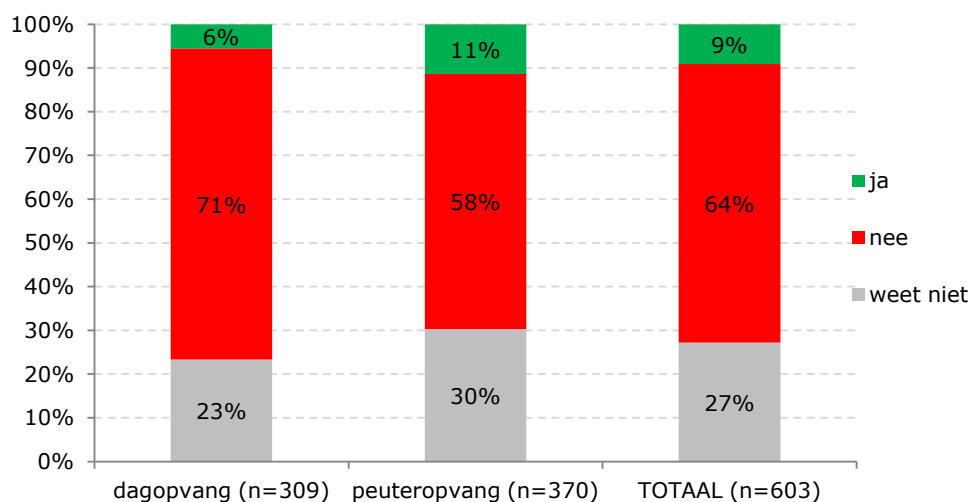
Grafiek 13 Percentage locaties met ... op alle groepen

Locaties die de collectie wisselen of aanvullen, doen dat meestal zowel via de bibliotheek (73%) als met eigen inkoop (77%). Een deel wisselt/vult de collectie aan op een andere manier (17%), bijvoorbeeld door boeken te krijgen van ouders, BoekStart, medewerkers of uit eigen voorraad.

Locaties met peuteropvang hebben vaak speciaal aanbod voor VVE-groepen voor kinderen (60%), soms ook voor ouders (15%), dagopvang minder vaak (40% - 7%). In veel instellingen (64%) zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laaggeletterde ouders (Grafiek 14). Wanneer er wel afspraken zijn gemaakt, dan gaan deze afspraken vaak over het doorverwijzen van ouders naar bibliotheken of het taalhuis, het wijzen van ouders op ondersteuningsmogelijkheden en het aanmoedigen van ouders om voor te lezen. Iets minder dan de helft van de pedagogisch medewerkers (48%) zegt te weten hoe ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen, bijna een kwart zegt dit niet te weten (24%) en ruim een kwart is er niet zeker van of ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen (28%). Bij peuteropvanglocaties waar afspraken zijn gemaakt met betrekking tot het omgaan met laaggeletterde ouders, zeggen pedagogisch medewerkers vaker laaggeletterde ouders te kunnen herkennen (70%) dan bij peuteropvanglocaties waar geen afspraken zijn gemaakt (50%). Bij dagopvanglocaties is dit verband niet gevonden.

Grafiek 14 Zijn er in uw instelling afspraken gemaakt m.b.t. het omgaan met laaggeletterde ouders?

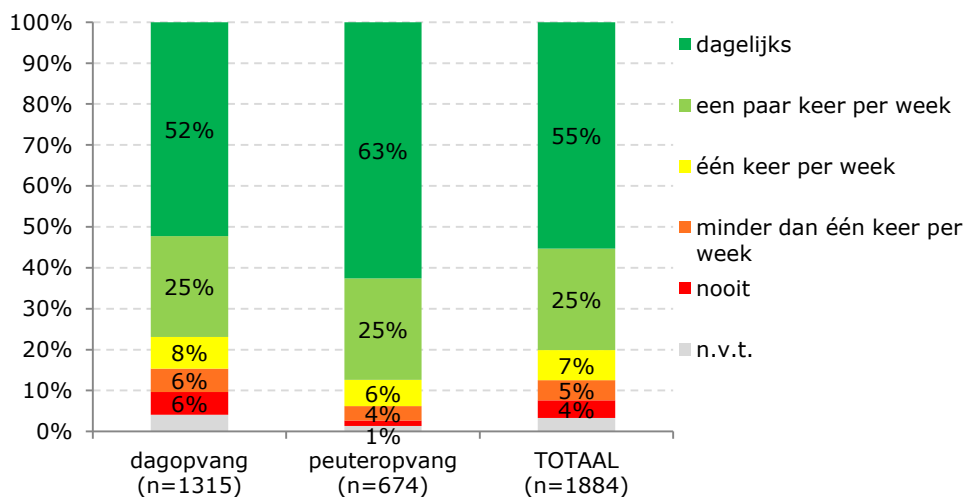

3.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers

Alle pedagogisch medewerkers van de peuteropvang hebben kinderen in de peuterleeftijd (2,5 – 4) in hun groep, bijna een kwart (23%) heeft daarnaast ook kinderen in de dreumesleeftijd (1,5 – 2,5) en bijna een tiende heeft ook kinderen van babyleeftijd in de groep (8%). Medewerkers van de dagopvang hebben even vaak kinderen van babyleeftijd (0 – 1,5) in hun groep (70%) als kinderen van dreumesleeftijd (70%) of peuterleeftijd (71%).

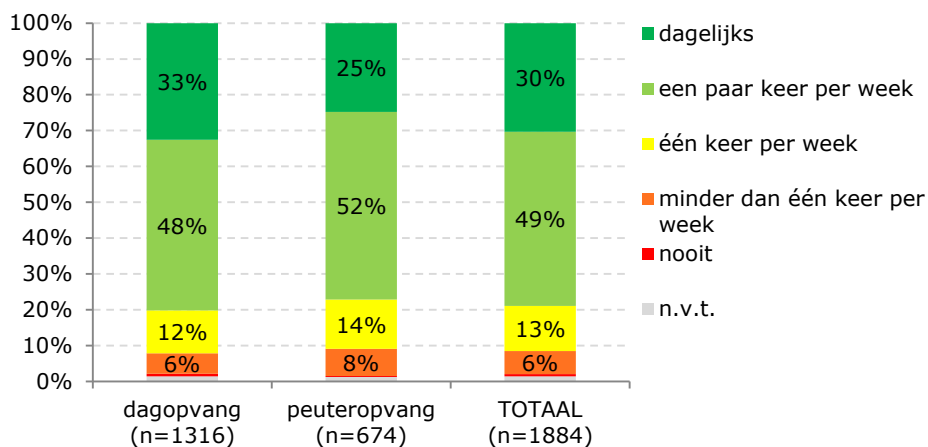
Voorlezen is voor ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (55%) dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, zowel bij de dagopvang (52%) als bij peuteropvang (63%) (Grafiek 15).

Grafiek 15 Frequentie 'Voorlezen is een vast programma-onderdeel op mijn groep'

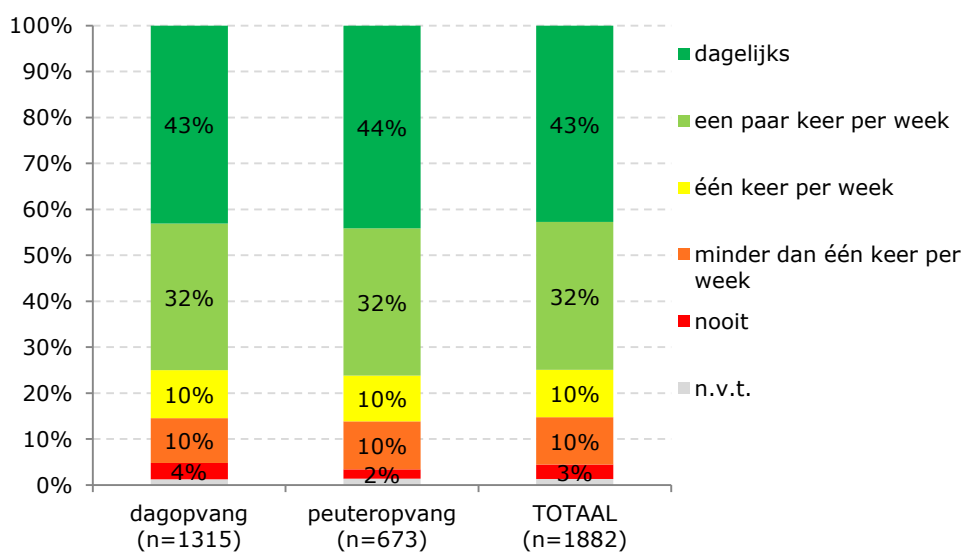
Daarnaast leest bijna een derde (30%) dagelijks spontaan voor buiten het vaste programma. In de dagopvang gebeurt dit iets vaker (33%) dan in de peuteropvang (25%) (Grafiek 16).

Grafiek 16 Frequentie 'Ik lees spontaan voor buiten het vaste programma'

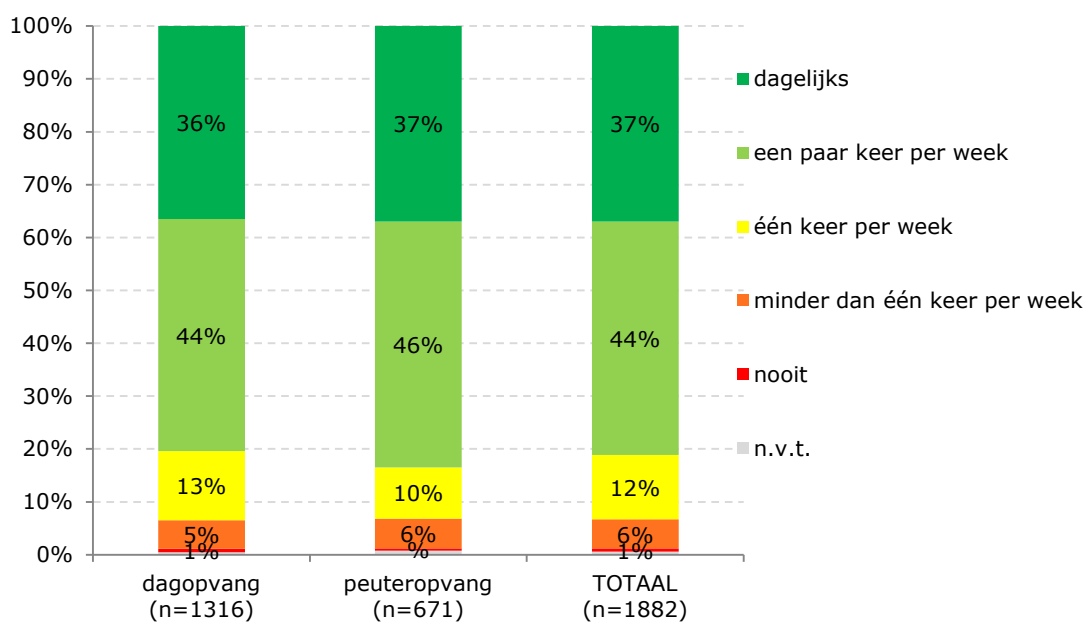
Bijna de helft van de pedagogisch medewerkers leest dagelijks voor aan de hele groep (43%), een derde aan een klein groepje kinderen (37%) en 14 procent aan de babygroep (Grafiek 17-19).

Grafiek 17 Frequentie 'Ik lees voor aan de hele groep'

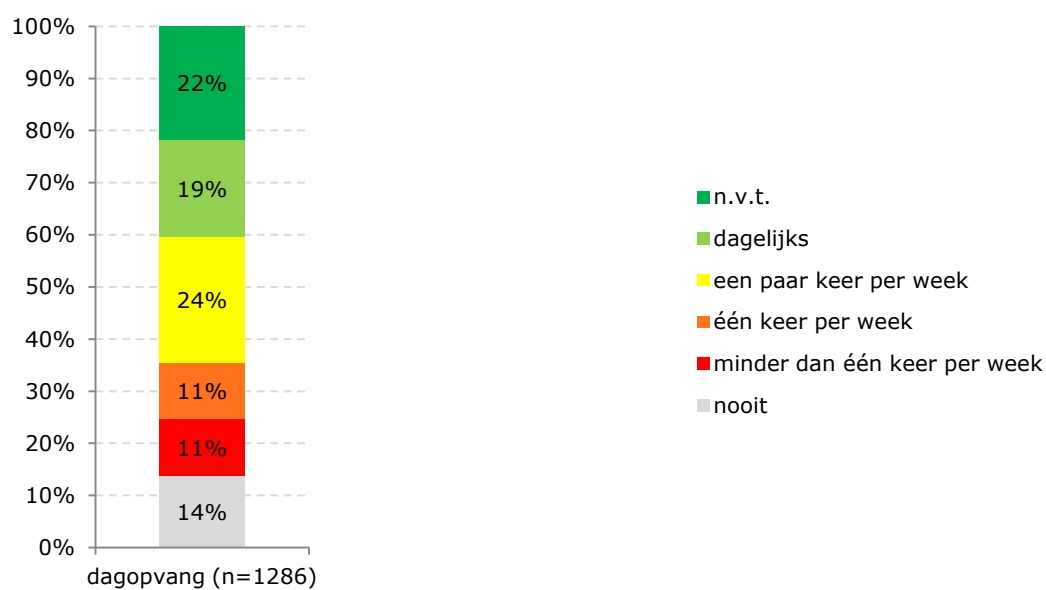

Grafiek 18 Frequentie 'Ik lees voor aan een klein groepje kinderen'

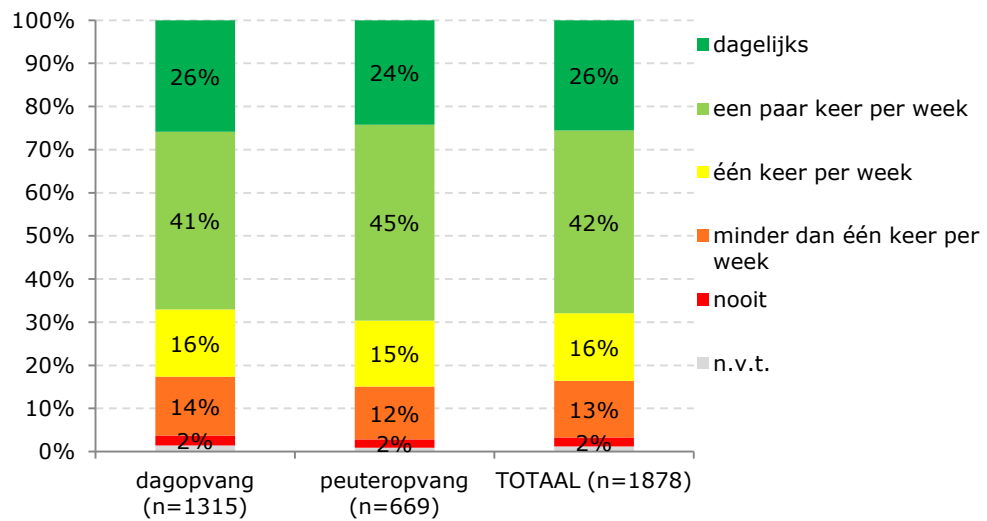
Grafiek 19 Frequentie 'Ik lees voor aan de baby groep'⁶

Een kwart van de pedagogisch medewerkers vraagt dagelijks aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (26%) (Grafiek 20).

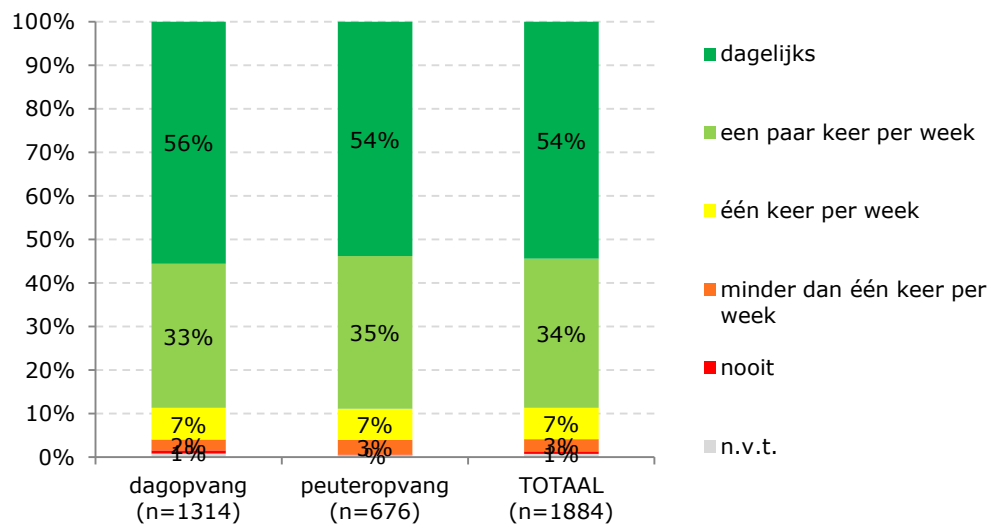
⁶ De data van de peuteropvang wordt hier niet getoond, omdat de vraag in deze groep niet relevant is.

Grafiek 20 Frequentie 'Ik vraag een individueel kind of het voorgelezen wil worden'

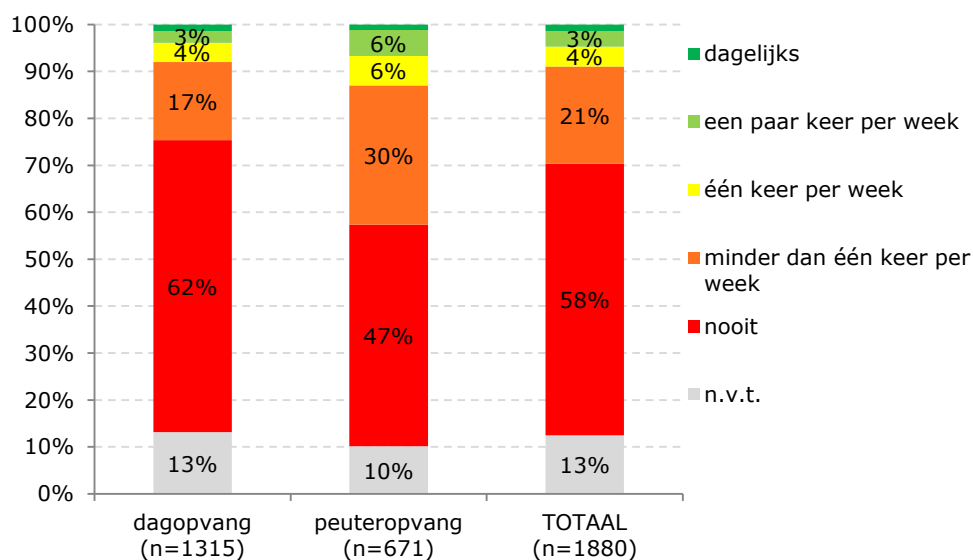
Ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (54%) nodigt dagelijks kinderen uit om zelf een boekje te lezen of bekijken (Grafiek 21).

Grafiek 21 Frequentie 'Ik nodig kinderen uit om zelf een boekje te lezen/bekijken'

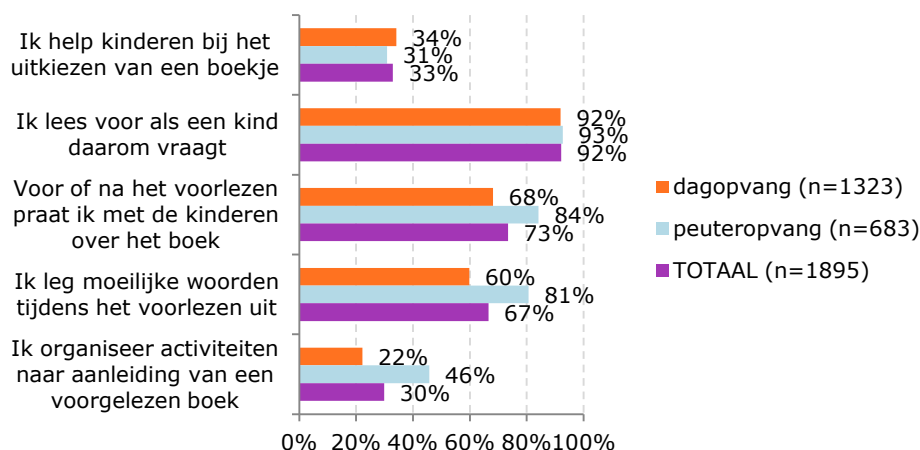
Er wordt niet zo veel gewerkt met digitale prentenboeken. Meer dan de helft van de medewerkers werkt er nooit mee (58%). Bij de dagopvang wordt vaker aangegeven dat men er nooit mee werkt (62%) dan bij de peuteropvang (47%) (Grafiek 22).

Grafiek 22 Frequentie 'Ik werk met digitale prentenboeken'

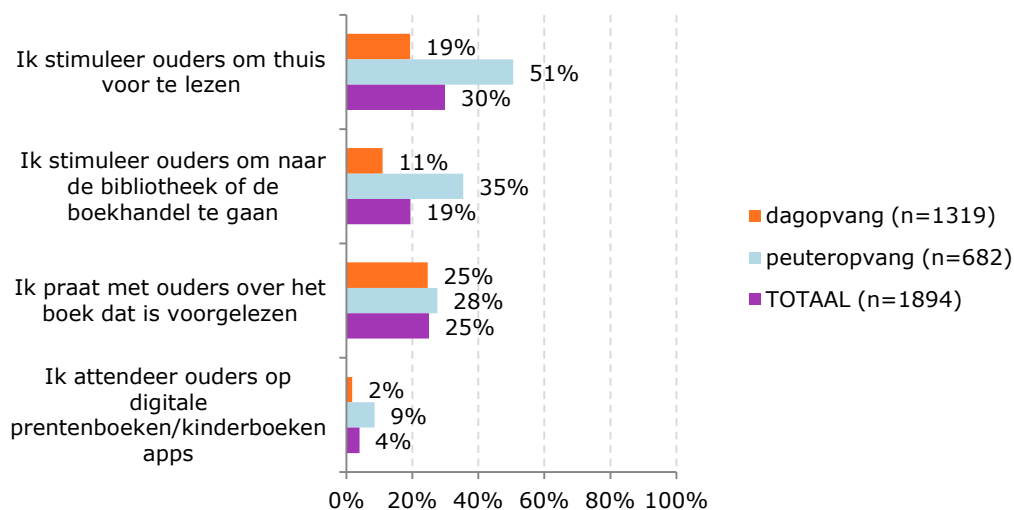
Bijna alle pedagogisch medewerkers lezen altijd of vaak voor als een kind daarom vraagt (92%), bijna drie kwart praat voor of na het voorlezen over het boek (73%), twee derde legt moeilijke woorden tijdens het voorlezen uit (67%), ongeveer een derde helpt kinderen altijd of vaak bij het uitkiezen van een boekje (33%) of organiseert activiteiten naar aanleiding van een voorgelezen boek (30%). Vooral het organiseren van activiteiten, maar ook het uitleggen van moeilijke woorden en het praten over een boek gebeurt vaker bij de peuteropvang dan bij de dagopvang (Grafiek 23).

Grafiek 23 Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak' of 'altijd')

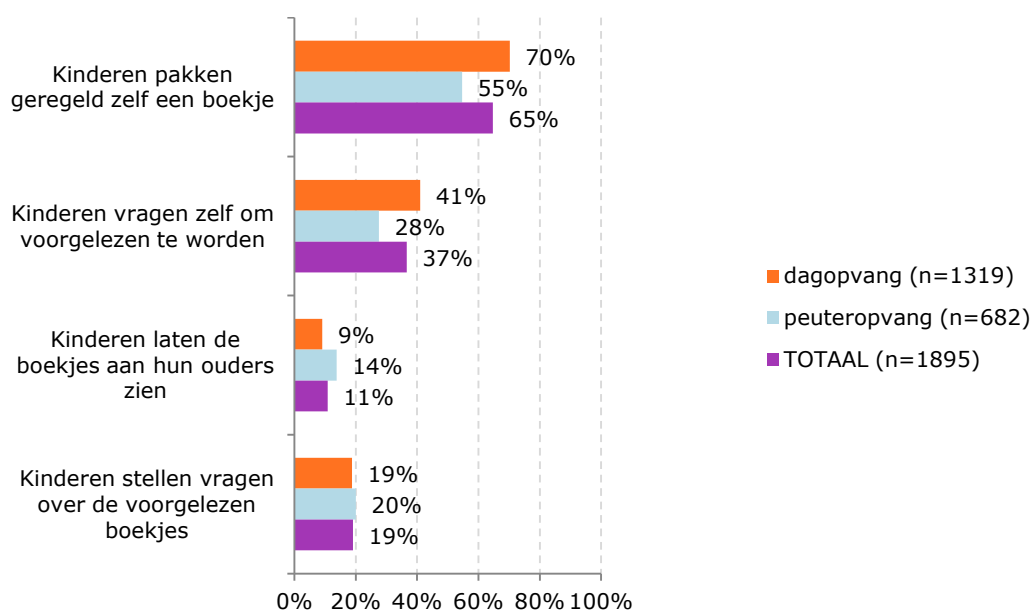
Pedagogisch medewerkers van de peuteropvang stimuleren ouders vaker om thuis voor te lezen (51%) en om naar de bibliotheek of boekhandel te gaan (35%) dan pedagogisch medewerkers van de dagopvang (respectievelijk 19% en 11%) (Grafiek 24).

Grafiek 24 Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak')

In dagopvang pakken kinderen – volgens hun pedagogisch medewerkers – vaker zelf een boekje en vragen zij vaker zelf om voorgelezen te worden dan in de peuteropvang (Grafiek 25).

Grafiek 25 Activiteiten kinderen (% 'meer dan de helft' of 'alle')

4 Verbanden

Medewerkers op locaties die langer deelnemen aan BoekStart lijken op sommige punten actiever dan op locaties die korter deelnemen. Op de dagopvang is voorlezen vaker een vast programma-onderdeel op de groep en worden kinderen vaker geholpen bij het uitkiezen van een boekje naarmate de dagopvang langer deelneemt aan BoekStart. Het voorlezen aan een klein groepje kinderen en het vragen aan individuele kinderen of ze voorgelezen willen worden, gebeurt in de peuteropvang meer naarmate deze langer deelneemt aan BoekStart.

Op de locaties zijn er meer activiteiten als er een voorleesplan is. Bij zowel de dagopvang als de peuteropvang wordt vaker voorgelezen als vast programma-onderdeel op de groep. Bij de dagopvang wordt er daarnaast ook significant vaker voorgelezen aan de hele groep. Bij de aanwezigheid van een voorleescoördinator zijn minder duidelijke verbanden gevonden.

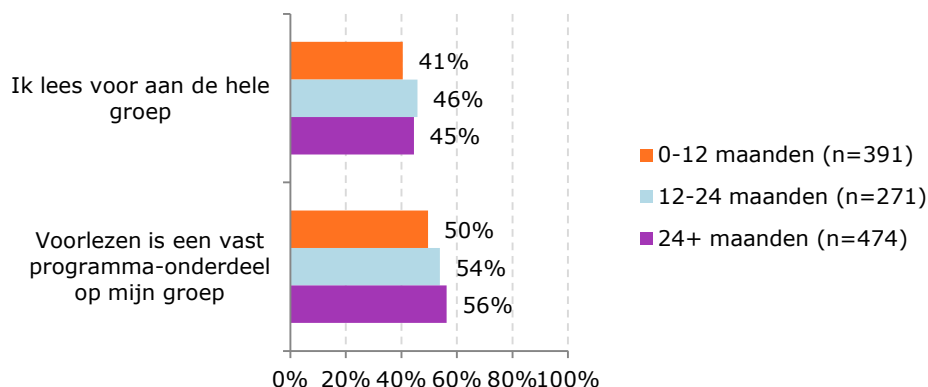
4.1 Inleiding

In dit slothoofdstuk wordt gekeken naar mogelijke verbanden tussen het beleid en de activiteiten van de instellingen (op basis van de data van de locatiemanagers/voorleescoördinatoren) en de activiteiten van de pedagogisch medewerkers. Vanwege verschillen tussen dagopvang en peuteropvang op sommige punten (zie Hoofdstuk 3), zijn de analyses voor beide typen instellingen apart uitgevoerd.

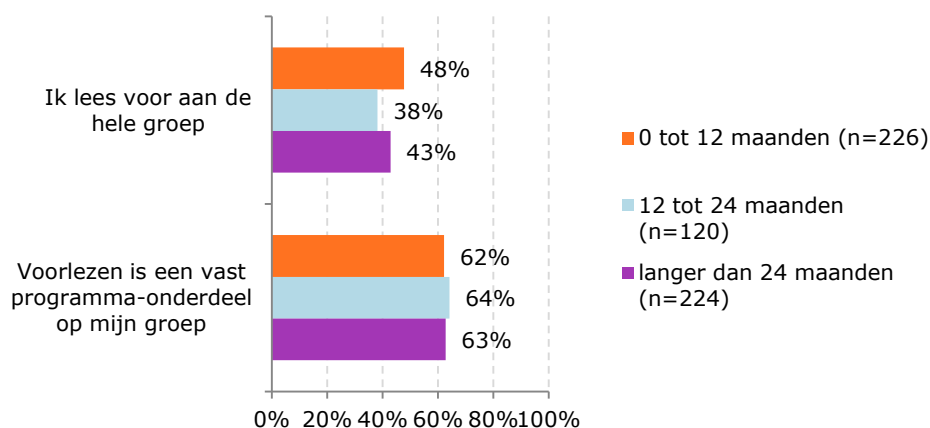
4.2 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart

In de afgelopen jaren leek bij het voorlezen als vast programma-onderdeel en bij het voorlezen aan de hele groep sprake te zijn van een piek in het tweede jaar van deelname. Deze piek is dit jaar niet meer zo duidelijk aanwezig. Alleen bij de dagopvang is een significant verschil te zien bij het voorlezen als vast programma-onderdeel. Bij een dagopvang die langer deelneemt aan BoekStart in de kinderopvang, is voorlezen vaker een vast programma-onderdeel op de groep (Grafiek 26Grafiek 27).

Grafiek 26 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart – dagopvang (% 'dagelijks')

Grafiek 27 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart - peuteropvang (% 'dagelijks')

Bij de dagopvang worden kinderen verder vaker geholpen bij het uitkiezen van een boekje en worden ouders vaker gestimuleerd om naar de bibliotheek of de boekhandel te gaan, naarmate de dagopvang langer deelneemt aan BoekStart.

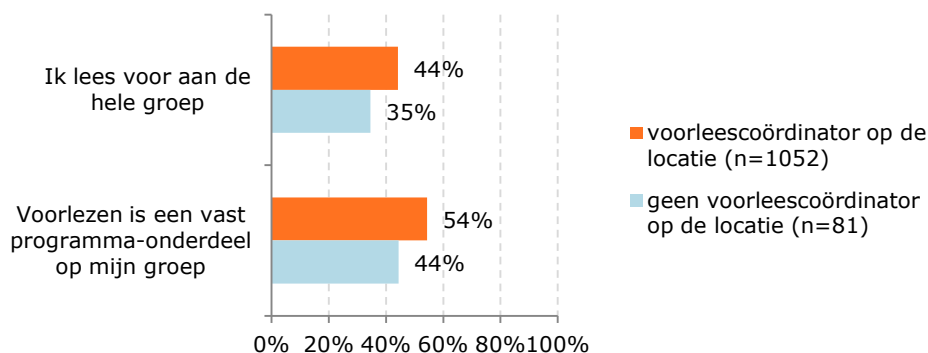
Het voorlezen aan een klein groepje kinderen en het vragen aan individuele kinderen of ze voorgelezen willen worden, gebeurt in de peuteropvang meer naarmate deze langer deelneemt aan BoekStart. Ook het stimuleren van ouders om thuis voor te lezen of naar de bibliotheek of boekhandel te gaan en het attenderen van ouders op digitale prentenboeken/kinderboekenapps, gebeurt vaker naarmate de peuteropvanglocatie langer deelneemt aan BoekStart

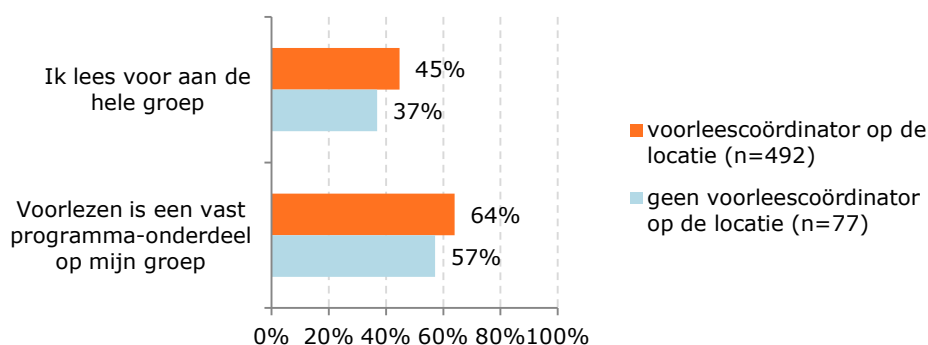
4.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator

Op een dagopvang met een voorleescoördinator wordt significant vaker voorgelezen als vast programma-onderdeel op de groep. Er is geen significant verband te zien wat betreft het dagelijks voorlezen aan de hele groep (Grafiek 28). Er zijn ook geen significante verschillen te zien bij de peuteropvang (Grafiek 29).

Grafiek 28 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - dagopvang (% 'dagelijks')

Grafiek 29 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - peuteropvang (% 'dagelijks')

Bij de dagopvang is het percentage medewerkers dat ouders soms of vaak attendeert op digitale prentenboeken/kinderboekenapps duidelijk hoger als er een voorleescoördinator aanwezig is (24%) dan als die er niet is (13%).

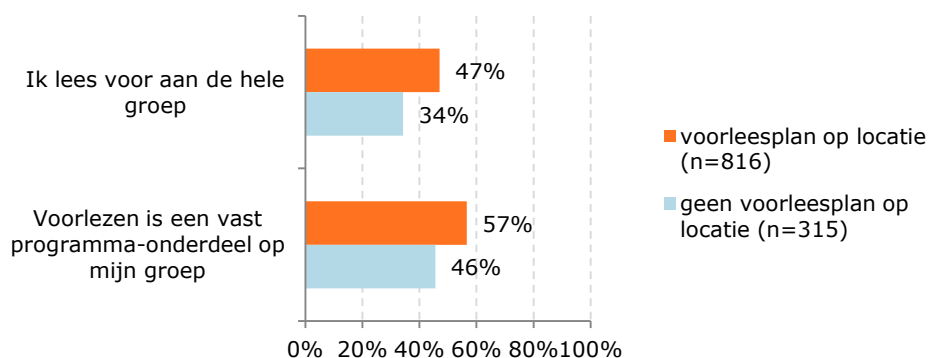
Wat betreft het voorlezen en boeken zijn er verder geen significante verbanden met de aanwezigheid van een voorleescoördinator. Dat er weinig significante verbanden

zijn komt ook doordat er weinig locaties zonder voorleescoördinator zijn in de monitor.⁷

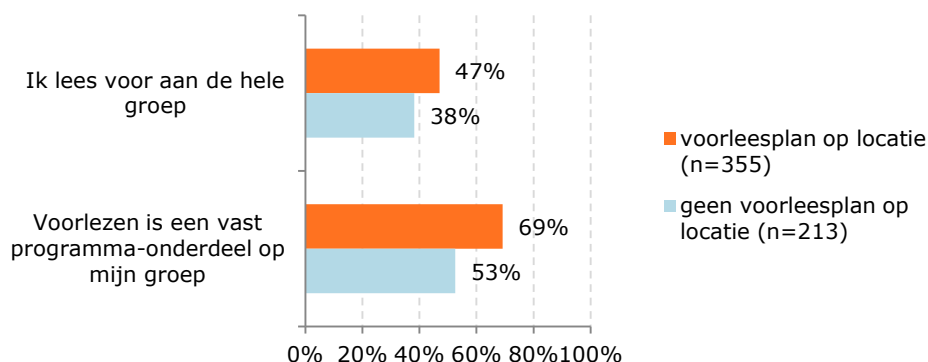
4.4 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie

Bij de dagopvang met een voorleesplan wordt significant vaker voorgelezen aan de hele groep (47% dagelijks) dan bij de dagopvang zonder voorleesplan (34%). Daarnaast is voorlezen op de dagopvang met voorleesplan significant vaker een vast dagelijks programma onderdeel (67%) dan op de dagopvang zonder voorleesplan (46%) (Grafiek 30). Bij de peuteropvang is voorlezen ook significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep als er een voorleesplan is (69% t.o.v. 53%). Er is bij de peuteropvang geen significant verschil tussen locaties met of zonder voorleesplan wat betreft het dagelijks voorlezen aan de hele groep (Grafiek 31).

Grafiek 30 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - dagopvang (% 'dagelijks')

Grafiek 31 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - peuteropvang (% 'dagelijks')

Op een dagopvang met een voorleesplan zeggen medewerkers significant vaker individuele kinderen te vragen of ze voorgelezen willen worden (70% een paar keer

⁷ Bij kleine groepen wordt er minder snel een significant verschil gevonden omdat de toevalligheidsmarges groter zijn.

per week/dagelijks), dan op een dagopvang zonder voorleesplan (61%). Dit significante verschil is ook gevonden bij de peuteropvang met voorleesplan (72% een paar keer per week/dagelijks) en de peuteropvang zonder voorleesplan (69%).

Daarnaast helpen pedagogisch medewerkers op de dagopvang kinderen significant vaker bij het uitkiezen van een boekje als er een voorleesplan is (36% vaak/altijd) dan als er geen voorleesplan is (27%) en worden ouders bij de dagopvang vaker geattendeerd op prentenboeken/kinderboekenapps op locaties met een voorleesplan (25% soms/vaak t.o.v. 18%) Bij de peuteropvang zijn hier geen significante verschillen gevonden.

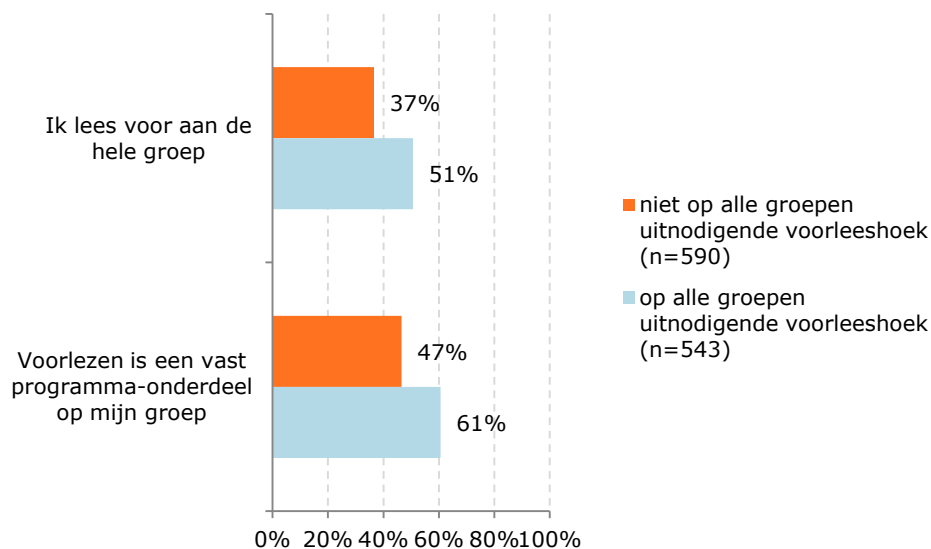
Wanneer leesbevordering minstens maandelijks aan de orde komt in het teamoverleg, lezen medewerkers van dagopvanglocaties vaker dagelijks voor aan de hele groep (71%) dan op locaties waar dit minder vaak dan eens per maand aan de orde komt (42%). Daarnaast vragen medewerkers van de dagopvang significant vaker aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (77% minstens een paar keer per week) dan wanneer leesbevordering minder vaak aan de orde komt (67%). Ook is voorlezen vaker een vast programma-onderdeel op de groep (84% minstens een paar keer per week t.o.v. 77%), wordt er vaker spontaan voorgelezen buiten het vaste programma (85% minstens een paar keer per week t.o.v. 80%) en wordt er vaker gewerkt met digitale prentenboeken (8% minstens een paar keer per week t.o.v. 4%). Bij peuteropvanglocaties zijn bovenstaande significante verbanden niet gevonden, met uitzondering van het verband bij het werken met digitale prentenboeken. Het werken met digitale prentenboeken wordt ook bij peuteropvanglocaties vaker gedaan als leesbevordering minstens maandelijks aan de orde komt in het teamoverleg (13% minstens een paar keer per week) dan als het leesbevordering minder vaak aan de orde komt (6%).

Bij zowel dagopvanglocaties als bij peuteropvanglocaties wordt significant vaker gevraagd aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in interactief voorlezen.

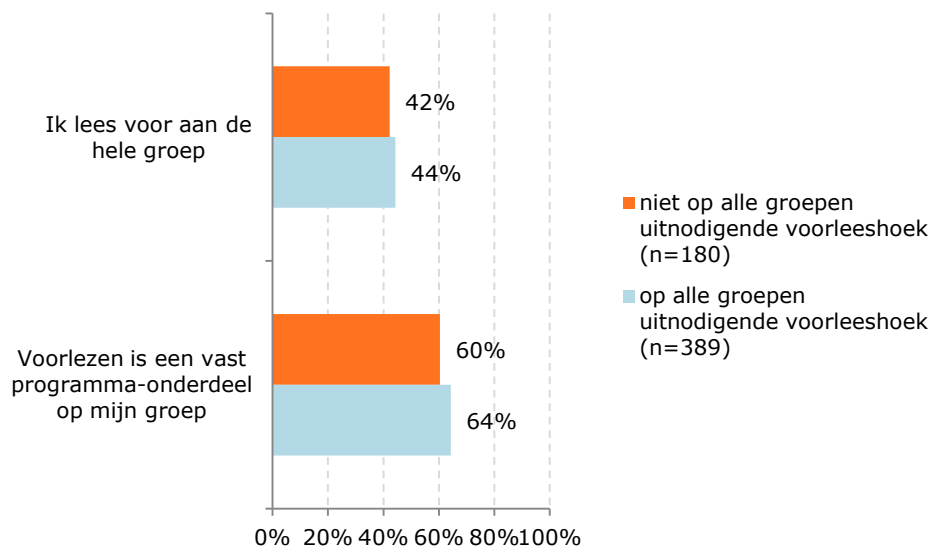
Op peuteropvanglocaties wordt significant vaker spontaan voorgelezen en voorgelezen aan een klein groepje kinderen. Verder is voorlezen significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in interactief voorlezen.

Er wordt significant vaker dagelijks voorgelezen op dagopvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen (51%), dan op locaties waar niet alle groepen een uitnodigende voorleeshoek hebben (37%). Ook is voorlezen significant vaker een vast programma onderdeel op dagopvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen (61% t.o.v. 47%) (Grafiek 32). Voor de peuteropvang zijn er geen significante verschillen gevonden (Grafiek 33).

Grafiek 32 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek - dagopvang (% 'dagelijks')

Grafiek 33 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek - peuteropvang (% 'dagelijks')

Op dagopvanglocaties en peuteropvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen, wordt ook significant vaker voorgelezen aan een klein groepje kinderen. Daarnaast wordt er vaker gevraagd of een individueel kind voorgelezen wil worden en worden kinderen vaker uitgenodigd om zelf een boekje te lezen/bekijken. Op dagopvanglocaties wordt er daarnaast ook nog vaker spontaan voorgelezen buiten het vaste programma.